

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM, XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN MỸ THUẬT CỦA HỌA SĨ ĐỒNG THÁP (2000 - 2012)

• ThS. Lượng Minh Trí^(*)

Tóm tắt

Bài báo làm rõ một số đặc điểm, xu hướng phát triển mỹ thuật Đồng Tháp từ năm 2000 đến năm 2012 và giới thiệu một số tác giả, tác phẩm tiêu biểu có nhiều đóng góp cho mỹ thuật Đồng Tháp trong giai đoạn này.

Từ khoá: mỹ thuật, họa sĩ, Đồng Tháp.

1. Đặt vấn đề

Đối với quá trình phát triển mỹ thuật của tỉnh Đồng Tháp từ năm 2000 trở lại đây, phong trào sáng tác mỹ thuật của họa sĩ thực sự có nhiều đổi mới và ít nhiều đã khẳng định được vị thế của mình trong khu vực cũng như cả nước. Trước năm 2000, mỹ thuật Đồng Tháp rất ít được biết đến, nhưng từ năm 2000 đến 2012, mỹ thuật Đồng Tháp đã có 10 họa sĩ là hội viên Hội Mỹ thuật Việt Nam (8 hội họa và 2 điêu khắc), 58 hội viên trực thuộc Hội Văn học Nghệ thuật Đồng Tháp cùng với lực lượng họa sĩ khá đông trên toàn tỉnh Đồng Tháp. Phong trào sáng tác mỹ thuật thực sự là cầu nối cho các hội viên trung ương hay địa phương tham gia sáng tác, trao đổi kinh nghiệm để nâng cao chất lượng tác phẩm, góp phần thúc đẩy phong trào sáng tác mỹ thuật của tỉnh Đồng Tháp ngày càng phát triển mạnh mẽ.

Trong xu hướng phát triển mỹ thuật của cả nước cùng với sự tiếp cận nền mỹ thuật thế giới, mỹ thuật Đồng Tháp đã và đang tìm một lối đi cho mình trên định hướng mỹ thuật tiếp cận hiện đại, đa dạng về nội dung, hình thức và chất liệu. Theo dòng chảy của mỹ thuật hiện đại, mỹ thuật Hà Nội đang có những bước nhảy trong dòng chảy mỹ thuật đương đại, trình diễn và sắp đặt. Ở thành phố Hồ Chí Minh phát triển mạnh về các thể loại sơn dầu, tổng hợp, tượng và các khuynh hướng mỹ thuật phi lập thể. Cùng với dòng chảy đó, mỹ thuật Đồng Tháp đã tìm cho mình một sắc thái riêng, các họa sĩ Đồng Tháp đang đào sâu khai thác các kỹ thuật chất liệu và kết hợp với lối vẽ hiện đại để thể hiện tác phẩm của mình một cách hiệu quả nhất. Các họa sĩ đã chuyên tâm cho sự nghiệp sáng tạo nghệ thuật và dành tâm huyết của

mình cho sự phát triển mỹ thuật tỉnh nhà. Chính vì vậy, đã có nhiều họa sĩ sáng tác tích cực và đầu tư nhiều hơn cho chất liệu và kỹ thuật như: họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên, họa sĩ Trần Công Hiến, họa sĩ Võ Văn Lạc, họa sĩ Châu Hoàng Trọng... Nhằm nêu lên một số đặc điểm, xu hướng phát triển mỹ thuật của các họa sĩ Đồng Tháp từ năm 2000 đến 2012, để có những nhận định sâu sắc và cụ thể về những thành quả đạt được của lực lượng họa sĩ đã đóng góp cho Phân hội mỹ thuật tỉnh Đồng Tháp nói riêng và cả nước nói chung. Bên cạnh đó, bản thân có những định hướng tích cực cho quá trình sáng tác mỹ thuật của mình, cùng góp phần hình thành những giá trị mỹ thuật cho tỉnh nhà, góp phần vào công cuộc đổi mới của đất nước trong thời kỳ hội nhập và phát triển.

2. Nội dung

Trong 12 năm từ năm 2000 đến 2012, mỹ thuật Đồng Tháp có sự phát triển vượt bậc cả về số lượng lẫn chất lượng. Các tác phẩm được các họa sĩ sáng tác và thể hiện thành công như: “*Mưa đồng*” - Sơn dầu của họa sĩ Nguyễn Thành Thu, “*Nắng Xèo Quýt*” - Lụa của họa sĩ Dương Quán Đại, “*Cái còn lại của rừng*” - Sơn dầu của họa sĩ Trần Công Hiến, “*Tháng ba*” - Tổng hợp của họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên, “*Bến quê*” - Sơn khắc và “*Con nước tháng mười*” - Sơn khắc của họa sĩ Châu Hoàng Trọng, “*Sắc màu Sa Đéc*” - Sơn dầu của họa sĩ Trần Hoàng Anh... Những tác phẩm thật sự là những bức tranh đẹp với nhiều chất liệu thể hiện phong phú như: sơn dầu, sơn mài, sơn khắc, lụa, tổng hợp... Tất cả đã đưa những ký ức sâu sắc về hình ảnh con người và sắc màu quê hương đến công chúng thật gần gũi và giàu cảm xúc. Với sự tìm tòi, sáng tạo và tiếp cận kỹ thuật hiện đại của thế kỷ XXI, cùng với việc mở cửa giao lưu văn hóa - nghệ thuật vùng miền, trong nước và cả

^(*) Khoa Sư phạm Nghệ thuật, Trường Đại học Đồng Tháp.

quốc tế đã tạo điều kiện cho mỹ thuật Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL) nói chung và mỹ thuật Đồng Tháp nói riêng được phát triển. Sự đóng góp của mỹ thuật ĐBSCL được Hội Mỹ thuật Việt Nam đánh giá rất năng động và phát triển mạnh trong xu hướng phát triển mỹ thuật cả nước, mỹ thuật Đồng Tháp cũng nằm trong trào lưu của sự phát triển chung ấy. Từ số lượng tác phẩm tham gia dự giải đến chất lượng thể hiện chất liệu sáng tác cũng được mở rộng với nhiều thể loại đa dạng chuyên sâu về hội họa và điêu khắc.

Ý tưởng thể hiện nội dung đề tài cũng có sự chuyển hướng rõ rệt, từ chủ đề phản ánh công cuộc đấu tranh, giữ gìn và xây dựng đất nước, nay đã chuyển dần sang các chủ đề gắn kết với đời sống của con người trong xã hội mới, xã hội của kinh tế trong thời kỳ hội nhập và phát triển và đặc biệt là khai thác các thể mạnh về cảnh sắc đặc trưng của vùng miền, cụ thể là mảnh đất Đồng Tháp ngày nay. Cái chung nhất trong tranh của các họa sĩ Đồng Tháp hiện nay vẫn hướng về những hình ảnh mang đậm nét đặc trưng của miền đất này, đó là vùng có mùa nước nổi, có hệ thống kênh rạch, sông ngòi dày đặc cùng gắn kết với những chiếc xuồng, ghe hay các hệ thống cầu khỉ, cầu tre, cầu ao... các tác phẩm "*Nắng Xẻo Quýt*" - Lựa của họa sĩ Dương Quản Đại, "*Bến quê*" - Sơn khắc, "*Con nước tháng 10*" - Sơn khắc của họa sĩ Châu Hoàng Trọng là những tác phẩm mang đậm nét đặc trưng ấy. Trải qua hàng bao năm, những hình ảnh thân quen ấy không bị mất đi mà dường như được tôn vinh và gìn giữ.

Ngày nay, đất nước ta trong quá trình hội nhập và phát triển, có nhiều công trình được mở rộng khai hoang, công tác thủy lợi được tiến hành phục vụ cho sản xuất phát triển kinh tế nông nghiệp ở địa phương, làm chỗ dựa vững chắc cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Vì vậy, trong lĩnh vực nghệ thuật tạo hình của Đồng Tháp đòi hỏi người họa sĩ phải có cái nhìn mới, sự năng động, sự sáng tạo và sự am hiểu, cần phải thâm nhập nghiên cứu sâu hơn, rộng hơn, vận dụng những kỹ năng, kỹ xảo của mình khắc họa lên được những hình ảnh toàn cảnh của một Đồng Tháp xưa và nay. Do đó, với bản lĩnh và kinh nghiệm đi trước các họa sĩ đàn anh của Đồng Tháp như: họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên, họa sĩ

Dương Quản Đại, họa sĩ Đặng Thu Hương, Trần Công Hiến... đã có những hướng tìm tòi mới, sáng tạo theo cách riêng của mình. Sự thay đổi sáng tạo trên chất liệu cùng với các cách tạo chất, cô đọng về mảng hình nhưng lại mang tính khái quát cao, họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên đã mang lại một sự thành công trong các tác phẩm như: "*Lặng lẽ*" - Sơn dầu, "*Niềm tin*" - Tổng hợp, "*Tháng ba*" - Tổng hợp...

Cùng với chất liệu tổng hợp của họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên, họa sĩ Dương Quản Đại với kỹ thuật sử dụng màu nước vẽ trên lụa đã thổi lên những hương sắc, sắc màu phong cảnh Đồng Tháp. Bằng lối vẽ đơn giản nhưng rất tỉ mỉ, dùng màu sắc thiên về trang trí, không sử dụng phối cảnh, họa sĩ Trần Công Hiến đã khai thác tạo hình theo hướng mảng bẹt, màu sắc đơn giản, chú trọng chi tiết và mảng hình là những thông điệp truyền tải nghệ thuật của họa sĩ, riêng về họa sĩ Đặng Thu Hương lại hướng về những nét vẽ ngây thơ, mộc mạc cùng với cách sử dụng phối các mảng màu chông chéo, đã tạo ra một phong cách riêng cho mình. Có thể thấy, với sự đi trước và kinh nghiệm của lớp họa sĩ khẳng định sự sáng tạo nghệ thuật cần phải có tính tư duy tạo hình cao, những phong cách riêng của lớp họa sĩ ấy chính là sự đúc kết từ thực tiễn sáng tạo hình tượng trong sáng tác hội họa. Tại Triển lãm khu vực ĐBSCL lần XII, họa sĩ Trần Khánh Chương - Chủ tịch Hội Mỹ thuật Việt Nam đã đánh giá như sau: "*Lớp họa sĩ... họ sẵn sàng thể nghiệm các sáng tác của mình trong đường biên đề tài rộng rãi để từ đó tìm ra cho mình một hướng đi phù hợp. Đó là một điều rất tốt và rất đáng mừng là họ đã trở thành trụ cột cho triển lãm Mỹ thuật*" [1].

Xu hướng phát triển mỹ thuật ở Đồng Tháp hiện nay đa dạng và phong phú về phong cách cũng như chất liệu thể hiện. Các họa sĩ đã không ngừng tìm tòi sáng tạo trên chất liệu như: họa sĩ Dương Quản Đại với chất liệu lụa; họa sĩ Phạm Ngọc Hiếu và họa sĩ Châu Hoàng Trọng với chất liệu sơn khắc, họa sĩ Võ Văn Lạc với chất liệu sơn mài; họa sĩ Nguyễn Thành Thu, họa sĩ Trần Công Hiến, Võ Thị Hoàng Anh hay họa sĩ Đặng Thu Hương với chất liệu sơn dầu; họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên với chất liệu tổng hợp... Bên cạnh

đó, sự đa dạng về các khuynh hướng sáng tác của các họa sĩ đã tạo nên diện mạo mới cho mỹ thuật Đồng Tháp như: họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên có khuynh hướng tạo hình theo cách diễn đạt bán lập thể thiên về tả chất và tạo độ chính của màu, còn họa sĩ Đặng Thu Hương cũng thiên về bán lập thể nhưng lại dùng nét vẽ ngây thơ và mảng màu là chính. Đối với họa sĩ Nguyễn Thành Thu và họa sĩ Dương Quân Đại vẽ theo lối vẽ ấn tượng dùng ánh sáng tự nhiên và không gian thực trong tranh, tuy nhiên hai họa sĩ lại diễn tả trên hai chất liệu khác nhau. Về họa sĩ Phạm Ngọc Hiếu và họa sĩ Châu Hoàng Trọng với chất liệu sơn khắc nên dung hòa các nét khắc theo sự kết hợp giữa hiện đại và truyền thống. Với họa sĩ Trần Công Hiến và họa sĩ Võ Thị Hoàng Anh lại sử dụng mảng

không gian một chiều làm nền cho sự kết hợp các mảng hình và màu theo phong cách trang trí trong bố cục tranh, riêng về họa sĩ Võ Văn Lạc lại thiên về sử dụng các nét kỹ hà và cách tạo hình dân gian trong tranh sơn mài của mình. Có thể nhận thấy rằng, sự đa dạng trong cách thể hiện tác phẩm của các họa sĩ Đồng Tháp có sự giao thoa của các nền mỹ thuật trong và ngoài nước. Các họa sĩ có sự sáng tạo riêng, tìm cho mình một khuynh hướng sáng tác mang đậm dấu ấn riêng.

Vì thế, có thể nhận định rằng, mỹ thuật Đồng Tháp đã và đang được công chúng và những nhà phê bình nghệ thuật đánh giá cao, các tác phẩm của các họa sĩ Đồng Tháp đến giai đoạn này đã phần nào đi theo đúng hướng phát triển của thời đại, cụ thể được thống kê qua bảng 1.

Bảng 1. Các tác phẩm đạt giải thưởng Hội Mỹ thuật Việt Nam và giải thưởng Triển lãm Mỹ thuật khu vực Đồng bằng sông Cửu Long [3, tr. 72-76]

TT	Tên tác giả	Tên tác phẩm	Giải	Chất liệu	Kích thước (cm)	Cấp giải thưởng	Năm ST
1	Nguyễn Đắc Nguyên	Đời thường	T.th	Sơn dầu	120x210	HMTVN	2001
2	Nguyễn Đắc Nguyên	Chờ	T.th	Sơn dầu	194x135	HMTVN	2002
3	Nguyễn Oanh	Cụ Nguyễn Sinh Sắc	T.th	Đồng	H=100	HMTVN	2002
4	Trần Công Hiến	Cái còn lại của rừng	C	Sơn dầu	155x155	KVĐBSCL	2002
5	Huỳnh Thanh Trang	Sắc xuân	Nhi	Màu bột		KVĐBSCL	2002
6	Nguyễn Đắc Nguyên	Khoảng lặng	T.th	Sơn dầu	135x176	HMTVN	2003
7	Trần Công Hiến	Chân dung El Nino	Ba	Sơn dầu	150x150	HMTVN	2003
8	Nguyễn Oanh	Đua bò	Nhi	Composit	100x50	HMTVN	2004
9	Phạm Ngọc Hiếu	Chợ chiều	T.th	Sơn khắc	120x60	HMTVN	2004
10	Trần Công Hiến	Họ đã sống và những người đã khuất	T.th	Sơn dầu	150x150	HMTVN	2005
11	Trần Công Hiến	Những nghệ nhân dân gian	T.th	Sơn dầu	150x150	HMTVN	2006
12	Nguyễn Đắc Nguyên	Tạ ơn	T.th	Sơn dầu	154x190	HMTVN	2007
13	Võ Thị Hoàng Anh	Sắc màu Sa Đéc	Ba	Sơn dầu		KVĐBSCL	2008
14	Mai Thị Minh Thư	Cảm xúc biển	KK	Sơn dầu		KVĐBSCL	2008
15	Lê Mạnh Hà	Hạnh phúc	KK	Phù điêu		KVĐBSCL	2009
16	Lê Mạnh Hà	Bội thu	C	Phù điêu		KVĐBSCL	2010
17	Nguyễn Đắc Nguyên	Tháng ba	B	Tổng hợp	180x120	HMTVN	2010
18	Nguyễn Đắc Nguyên	Niềm tin	C	Tổng hợp	135x180	HMTVN	2011
19	Võ Văn Lạc	Tổ ấm	Ba	Sơn mài		KVĐBSCL	2011
20	Nguyễn Đắc Nguyên	Lặng lẽ	C	Sơn dầu	150x187	HMTVN	2012
21	Châu Hoàng Trọng	Bến quê	KK	Sơn khắc		KVĐBSCL	2012

3. Kết luận

Qua những tác giả và tác phẩm tiêu biểu cho thấy sự phong phú về thể loại và đa dạng về kỹ thuật chất liệu của mỹ thuật Đồng Tháp trong giai đoạn 2000 đến 2012. Bên cạnh đó, còn có sự thành công về các nội dung thể hiện của các tác phẩm như: tác phẩm “Tháng ba”, “Lặng lẽ”, “Về muộn”, “Niềm tin” của họa sĩ Nguyễn Đắc Nguyên; tác phẩm “Bến quê”, “Con nước tháng 10” của họa sĩ

Châu Hoàng Trọng; tác phẩm “Làng nghề”, “Nắng Xẻo Quýt”, “Ký ức Tháp Mười” của họa sĩ Dương Quân Đại; tác phẩm “Chân dung El Nino”, “Cái còn lại của rừng” của họa sĩ Trần Công Hiến hay tác phẩm “Sắc màu Sa Đéc” của họa sĩ Võ Thị Hoàng Anh... là những bức miêu tả cảnh vật và con người với các đặc trưng tiêu biểu của Đồng Tháp.

Trong sự giao thoa của các nền mỹ thuật hiện đại đã cho thấy, mỹ thuật cổ điển là tiền đề cho

các nghiên cứu tạo hình mang tính sáng tạo, tạo sự cô đọng, tinh lược về nét, về hình, về màu sắc nhưng vẫn khái quát được nội dung mà hình muốn diễn tả, ta thường gọi đó là cái xúc cảm trong nghệ thuật hiện đại. Với xu hướng phát triển mỹ thuật hiện đại như: nghệ thuật sắp đặt, nghệ thuật đương đại, phi lập thể... nhất là ở hai khu vực lớn như Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh. Tuy nhiên không thể so sánh với hai khu vực này được vì với nhiều lý do khác nhau như: kinh tế, văn hóa - xã hội, cơ sở hạ tầng, vật chất... Song, với bản sắc riêng của vùng Đồng Tháp Mười trong đó có Đồng Tháp, mỹ thuật Đồng Tháp đã và đang phát triển mạnh trên nhiều phương diện. Việc phát

triển mạnh của Khoa Nghệ thuật, Trường Đại học Đồng Tháp cũng tạo điều kiện nâng cao chất lượng chuyên môn cho đội ngũ họa sĩ cũng như là nguồn cung cấp nhân lực cho Hội Mỹ thuật Đồng Tháp nói riêng và khu vực nói chung. Các họa sĩ Đồng Tháp tìm tòi và sáng tạo thể hiện không ngừng trên từng thể loại, chất liệu, nội dung... Trong giai đoạn từ năm 2000 đến 2012, chỉ với 12 năm phát triển những họa sĩ như: Nguyễn Thành Thu, Dương Quán Đại, Nguyễn Đắc Nguyên, Trần Công Hiến, Đặng Thu Hương, Châu Hoàng Trọng, Võ Văn Lạc... đã tạo nên một bản thành tích khá nổi bật với hàng loạt tác phẩm có giá trị nghệ thuật cao cho mỹ thuật tỉnh Đồng Tháp./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Trần Khánh Chương (2012), “Mỹ thuật khu vực ĐBSCL - Sự kiện và nhận định”, Tham luận tại Trung tâm Hội nghị tỉnh Tiền Giang, ngày 17-18/11/2012.
- [2]. Hội Khoa học Lịch sử Đồng Tháp (2009), *Đồng Tháp đất và người (Tập 2)*, NXB Trẻ, thành phố Hồ Chí Minh.
- [3]. Hội Mỹ thuật Việt Nam (2013), *Mỹ thuật Đồng bằng sông Cửu Long*, NXB Mỹ thuật, Hà Nội.
- [4]. Châu Hoàng Trọng (2013), *Cảnh sắc và con người Đồng Tháp Mười trong tác phẩm nghệ thuật tạo hình Việt Nam hiện đại*, Luận văn Thạc sĩ Mỹ thuật, thành phố Hồ Chí Minh.
- [5]. Văn học nghệ thuật Đồng Tháp (2014), “Dương Quán Đại”, <http://vannghe dongthap.vn/?id=d&u=news&su=detail&fid=18&idnn=731>.
- [6]. Văn học nghệ thuật Đồng Tháp (2014), “Trần Công Hiến”, <http://vannghe dongthap.vn/?id=d&u=news&su=detail&fid=18&idnn=1079>.
- [7]. Văn học nghệ thuật Đồng Tháp (2014), “Đặng Thu Hương”, <http://vannghe dongthap.vn/?id=d&u=news&su=detail&fid=18&idnn=951>.
- [8]. Văn học nghệ thuật Đồng Tháp (2014), “Võ Văn Lạc”, <http://vannghe dongthap.vn/?id=d&u=news&su=detail&fid=18&idnn=731>.
- [9]. Văn học nghệ thuật Đồng Tháp (2014), “Nguyễn Đắc Nguyên”, <http://vannghe dongthap.vn/?id=d&u=news&su=detail&fid=18&idnn=1079>.
- [10]. Văn học nghệ thuật Đồng Tháp (2014), “Nguyễn Thành Thu”, <http://vannghe dongthap.vn/?id=d&u=news&su=detail&fid=18&idnn=848>.

SOME CHARACTERISTICS AND DEVELOPMENT TRENDS IN VISUAL ART BY DONG THAP ARTISTS FROM 2000 TO 2012

Summary

The article aims to address characteristics and development trends in Dong Thap Visual Art from 2000 to 2012; to introduce some authors and their works, which typically have made significant contributions to Dong Thap Visual Art during this period.

Keywords: visual art, artist, Dong Thap.